

INHOUD

Permacultuur, een revolutie in de moestuin 5

Permacultuur, wat is dat precies? 6

En wat doe ik met mijn lapje grond? 8

Biodiversiteit voor iedereen 10

De tuin omheinen: denk aan natuurlijke heggen 12

Water: uiterst kostbaar 14

Respect voor humus! 16

Tuinieren in heuvelbedden 20

Een lasagnetuin 26

Plannen en keuzes maken 30

Eerste fase: Winterharde planten 35

Aardbeien 36

Bieslook 38

Frambozen 40

Munt 42

Oregano 44

Rozemarijn 46

Tijm 48

*Tweede fase: Groenten die als plantgoed
verkocht worden* 51

Aubergines 52

Basilicum 54

Kool en bloemkool 56

Paprika's, Spaanse pepers 58

Prei 60

Snijbiet 62

Tomaten 64

*Derde fase: Grote zaden en plantgoed,
gemakkelijk te zaaïen en te planten* 67

Aardappelen	68
Bonen	72
Erwtjes	74
Knoflook	76
Pompoenen & courgettes	78
Sjalotten	80
Tuinbonen	82
Uien	84

Vierde fase: Meiteen in de volle grond zaaïen 87

Bieten	88
(Knol)rapen	90
Peterselie	92
Radijzen	94
Sla en andijvie	96
Spinazie	98
Veldsla	100
Wortelen	102

*Onderhoud en ontwikkeling van
mijn permacultuur-moestuin* 105

Water geven – niet te veel en niet te weinig	106
Zes redenen om bodembedekking te gebruiken	110
Niets gaat verloren, alles wordt opnieuw gebruikt!	114
Kweek je eigen plantenvoeding!	116
En wat dacht je van plantengier?	120
Wissel je groenten af!	122

Register	124
----------------	-----

PERMACULTUUR, *een revolutie in de moestuin*

En als we nu eens wat dichter bij de natuur zouden blijven? Niet alleen om die te beschermen en onze krankzinnige uitspattingen uit het verleden en het heden goed te maken, maar ook om er op een verstandige manier van te leven, zoals de generaties voor ons dat altijd gedaan hebben. Op een doordachte manier, met mate, door de eenvoudigste regel van de natuur te volgen: de eeuwigdurende cyclus (als de mens zich er niet mee bemoeit).

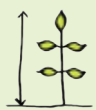
Dat is het grote principe van permacultuur. **De natuur observeren en nadoen om aan onze eigen behoeften te voldoen.** Het is niet eenvoudig om de intensieve landbouw de rug toe te keren, al slagen sommige mensen daar wel in. Maar dat is niet de opzet van dit boek. Het wil je begeleiden bij een meer bescheiden, maar niet minder ambitieuze stap: deze principes toepassen in je eigen moestuin.

Als je je eigen moestuin hebt, word je veel autonomer doordat je niet alleen je eigen groenten en fruit kweekt, maar ook je eigen plantgoed en zaden, zodat je daarvoor geen tuincentrum meer nodig hebt (zonder daar verder negatief over te willen zijn). Het betekent dat je kunt vertrouwen op de kwaliteit van je voeding en dat de weg van de aarde naar je bord zo kort mogelijk is.

De principes van de permacultuur zorgen er bovendien voor dat je kiest voor een systeem waarin je zo veel mogelijk bespaart. **Je bespaart water, meststoffen en ook werk** – ik wist dat je bij dit laatste punt je oren zou spitsen (of je ogen zou openen). Want als je deze mooie cirkel eenmaal op gang hebt gebracht, hoef je verder niets meer te doen. En voor een keer loont luiheid: de oogsten zijn heel bevredigend en hoeven in niets onder te doen voor die van de traditionele moestuin.

*Tuinieren, voeding, autonomie, milieu:
je hebt het allemaal weer in de hand.*

Pictogrammen die gebruikt worden op de plantenfiches

Hoogte

Breedte

Zonlicht

Zaaien

Planten

Oogsten

PERMACULTUUR, *wat is dat precies?*

Voor de oorsprong van de permacultuur moeten we naar het zuidelijk halfrond. In de jaren 1970 werd deze methode uitgewerkt door twee Australiërs, **Bill Mollison** en **David Holmgren**. In die tijd begon men in te zien wat de gevolgen waren van de intensieve landbouw: water- en luchtvervuiling, onvruchtbaarheid van de grond, verarming van de biodiversiteit, de impact op de lokale bevolking... de tijd heeft dit trieste beeld jammer genoeg alleen maar bevestigd. In een sfeer die je achteraf gezien folkloristisch zou kunnen noemen, zagen allerlei

initiatieven het daglicht om weer dichterbij de aarde te gaan leven. De verstandigste redenering bestond uit de vaststelling dat de natuur de mens en alle andere vormen van leven al miljoenen jaren gevoed had en dat het dus logisch was om daar inspiratie uit te halen om een volledig duurzaam model te ontwikkelen.

De mens moest dus een vorm van permanente landbouw ontwikkelen – men sprak toen nog niet over duurzame ontwikkeling. Maar de *permanente landbouw* is *permacultuur* geworden.

Een breder beeld

Het woord en het concept 'permacultuur' werden meteen verbreed. Aangezien **het doel was om de natuur te begeleiden en niet tegen te werken**, werd één ding al snel

duidelijk: voor een permanente en respectvolle landbouw was er een ruime en natuurlijke omgeving nodig. Het kwam er dus op neer dat er een omgeving gecreëerd moest worden die goed was voor de mens en die geïnspireerd was op de natuur, met name op de permanente cyclus van het bos. En omdat de mens daarin de belangrijkste speler zou worden, of in ieder geval de belangrijkste organisator, moest er ook rekening gehouden worden met zijn activiteiten en

behoeften. In de modellen voor permacultuur werden dan ook al heel snel hernieuwbare energiebronnen opgenomen die de natuur respecteerden, waterbeheer, de aanwezigheid van wilde en gefokte dieren... Alles om tot een **zelfbedruipende voedselvoorziening** te komen.

Ethisch leven

Dit grote project van permacultuur werd uiteindelijk uitgebreid met een ethische manier van leven, een soort filosofie, die stoelt op een aantal fundamentele principes: zorg dragen voor de natuur in al haar aspecten om beter zorg te dragen voor de mens, maatschappijen van overvloed ontwikkelen die met elkaar verbonden zijn en die de overschotten onder elkaar verdelen.

Een nieuwe productiemethode

Tegenwoordig zijn de permacultuur-productie-eenheden grote ecologische boerderijen die alle technieken en methodes gebruiken die het milieu respecteren. Ze beheersen de watercyclus (hergebruik van water, water vasthouden...), voorzien in hun eigen energiebehoefte (vooral windmolens en zonne-energie) voor het fokken van dieren en voor hun ecologische habitat en ze gebruiken alle methodes van de biologische landbouw voor de plantaardige productie – die al deels toegepast werden in de biologische tuinbouw.

Permacultuur is een vorm van landbouw en tuinieren waarin niets verloren gaat, met respect voor de aarde en de enorme diversiteit die ze biedt, voor de dieren, van de kleintjes tot de allergrootste, en waarin iedereen en alles een plekje heeft en niet meer alleen de mens.

EN WAT DOE IK *met mijn lapje grond?*

Dit perspectief lijkt misschien een beetje overweldigend voor jouw kleine moestuin. Misschien zeg je nu: 'Ze hebben het over zelfvoorzienend zijn, energie opwekken, water vasthouden, maar dat lukt mij niet allemaal. Daar heb ik geen zin in... En ik heb niet voldoende ruimte.' Dat begrijpen we, maar zoals bij veel dingen is er goed nieuws. **Wij gaan je helpen om de permacultuur aan te passen aan jouw tuin, zodat we de afmetin-**

gen waarover we gesproken hebben terugbrengen naar jouw lapje grond.

In dit boek zullen we zien dat het succes van permacultuur in de tuin op een aantal eenvoudige principes is gebaseerd: **observeren, alles benutten, slim en met wat fantasie te werk gaan, de goede reflexen van de tuiniers van vroeger hebben en tot slot het toepassen van een aantal nieuwe dingen die eigen zijn aan de permacultuur.**

Alles benutten

Permacultuur begint dus met een kleine wijsheid die de tuiniers van vandaag uit het oog verloren zijn: je moet je tuin goed kennen. Er gaat dus niets boven het **observeren** door de seizoenen en de jaren heen. Dat komt goed uit, want als je eenmaal begonnen bent met permacultuur, heb je minder werk en houd je dus tijd over om rustig na te denken. Kijk hoeveel **zon** de bedden krijgen, ontdek de **microklimaten**, de kleine stromingen van koude lucht. Kijk welke **schaduw** de grote struiken en de bomen geven, bepaal welke plekken **vochtiger** zijn, welke 's morgens langzamer opwarmen... Gebruik de **muren** en **gevels** van je huis of van andere gebouwen voor klimplanten of voor planten die niet goed tegen de kou kunnen. Leer ook gebruik te maken van de hellingen van je tuin.

Zo weinig mogelijk doen

Dat is de basis van permacultuur en dat is ook onze beloning als de tuin eenmaal goed georganiseerd is. Want net zoals alles zichzelf in de natuur voortdurend vernieuwt, in een oneindige cyclus, vraagt ook je tuin om 'vergeten' te worden.

- ➔ **De grond niet meer bewerken** is de garantie voor een rijke voedingsbodem.
- ➔ **Een voortdurende groene bedekking** om erosie te voorkomen.
- ➔ **Plantaardig afval** blijft gewoon liggen zodat het kan ontbinden. Laten we ook meteen zeggen dat er geen afval bestaat in permacultuur, alleen planten die terugkeren naar de aarde.
- ➔ **Bepertki water geven** als de aarde eenmaal bedekt is.

Verspilling voorkomen

Een permacultuur-tuin is zuinig, maar heeft vooral een hekel aan verspilling.

- ➔ **Water besparen** door regenwater te gebruiken.
- ➔ **Ruimte besparen** door de planten dicht op elkaar te zetten (je zult moeten leren om veel planten op een kleine oppervlakte te zetten) en vrijgekomen plekken meteen weer te gebruiken.
- ➔ **Planten besparen** door voor planten te kiezen die zichzelf uitzaaien, alle zaailingen te gebruiken en alle groenten te laten groeien die spontaan opkomen.
- ➔ **Inspanningen en energie besparen** door de moestuin zijn eigen ding te laten doen in plaats van hem aldoor tegen te werken.

MIJN STAPPENPLAN

voor mijn permacultuur-moestuin

- 🍃 Ik onthoud dat ik een tuin maak waar ik me zo weinig mogelijk mee bemoei door de natuur na te doen en door een evenwicht te zoeken dat spontaan ontstaat.
- 🍃 Ik doe aan biologisch tuinieren.
- 🍃 Ik tuinier in vruchtbare heuvelbedden (zie bladzijde 20).
- 🍃 Ik kies de juiste planten en pas hun kweekwijze aan permacultuur aan.
- 🍃 Ik begrijp de evolutie van mijn tuin en begeleid die.